

ซิมโฟนีปรากร “พระมหาชนก”

Operatic “Symphony Mahajanaka”

รุจิภาส ภูษัญญ์ฤทธิ์*¹วีระชาติ เปรมานนท์²

บทคัดย่อ

ในการสร้างสรรค์ซิมโฟนีปรากร “พระมหาชนก” เพื่อนำเสนอผลงาน การประพันธ์ที่ผสมผสาน ดนตรีร่วมสมัยในรูปแบบละครเพลง เพื่อเฉลิมฉลองครบ 6 รอบ 84 พรรษาในปี 2554 พระมหาชนก เป็นชาคกหนึ่งในทศชาติของพระพุทธเจ้าโดยในปี พ.ศ.2531 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดัดแปลง มหาชนกชาคกให้มีความเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน มีการเน้นในเรื่องผลของคุณธรรม วิริยบารมี และความศรัทธา ซึ่งมีนัยสำคัญอันจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่จากความเพียรของเรื่องราวพระมหาชนก ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจและนำมาประพันธ์ให้เป็นผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบดนตรีพรรณนา

บทประพันธ์เพลงมีการผสมผสานประกอบด้วยวงดนตรีไทยดนตรีอิเล็กทรอนิกส์วงขับร้องประสานเสียง และวงออร์เคสตรา มีความยาวประมาณ 50 นาที มีการขับร้องเดี่ยว 4 คน เน้นแนวทำนองที่มีลีลา งดงามเพื่อง่ายต่อการจดจำ มีการคิดค้นกลุ่มเสียงใหม่ดนตรีมีการใช้เทคนิคการประสานเสียง และรูปแบบการแปรทำนอง การสร้างลีลาในบทเพลงให้มีการสลับกลุ่มเครื่องดนตรีที่เพิ่มลีลา และลีลาดนตรีทำให้เกิดความน่าติดตาม และชวนฟัง

ซิมโฟนีปรากร “พระมหาชนก” เป็นผลงานการประพันธ์เพลงที่ใช้ดนตรีหลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน เพื่อบรรยายเรื่องราว “พระมหาชนก” คูสมจริงตามจินตนาการ พร้อมกันนี้มีการนำเสนอแนวคิดสร้างสรรค์แนวใหม่ในการนำวงเสียงของดนตรีไทยมาพัฒนาให้ผสมผสาน

*Corresponding author, E-mail: musika_7xmba@hotmail.com¹ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช² ศาสตราจารย์ คณะศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลมกลืนกับดนตรีตะวันตกอย่างเหมาะสมและสอดคล้องตามกระแสโลกาภิวัตน์อันจะนำไปสู่
การยอมรับในระดับนานาชาติ

คำสำคัญ: ซิมโฟนี, อุปรากร, พระมหาชนก, ชาดก, วงออร์เคสตรา, การประพันธ์เพลง

ABSTRACT

The Operatic Symphony “*Mahajanaka*” is the creative work of music and dramatic art inspired by His Majesty The King’s Buddhist literature under the same title. The modern operatic dance combined with the musical production has aimed to pay tribute to the King in his six circles, 84th year celebrated anniversary in the year 2011. His majesty the king’s minor modified version of the story in 1988 has expressed the ultimate perseverance without the desire of great reward of the heroic idol “Mahajanaka Jataka” whereby the dramatically musical composition has been formatted in programmatic approach.

The well crafted orchestral design combined the Thai Traditional Ensemble, Electronic Music, Choir, Western Orchestra and 4 solo singers within the 50 minutes duration of performance. Besides, the melodic structural beauty, the newly invented chords and harmonic progression, the heterophonic texture and kaleidoscopically color of sound are purposely enhanced as the highlight of the work. Moreover, the integrated compositional techniques were utilized and transformed wisely into this masterpiece, for example; the quotation, drone, fragmentation, retrograde as well as the transformation of keys and motivic motif.

The Operatic Symphony “Mahajanaka” is the contemporary music composition which shown the new horizon of influential motivation of Thai Music to the world of globalization.

Keywords: Operatic, Symphony, Mahajanaka, Jataka, Orchestra, Composition

ความสำคัญและที่มา

อรรถาธิบาย : ความคิดรวบยอดของการประพันธ์ สร้างสรรค์ ในรูปแบบของอุปรากรที่มีการผสมผสานระหว่างดนตรีไทย ดนตรีตะวันตก เป็นการนำเรื่องราวในชาดกเรื่องพระมหาชนกมาเป็นเนื้อเรื่องที่เป็นความคิดหลักในการประพันธ์ ทั้งนี้นำมาสู่การสร้างสรรค์ผลงานของผู้ประพันธ์ ซึ่งมีแนวความคิดที่ว่า

“การได้รู้และซาบซึ้งในสิ่งที่สงสัย จากการกำหนดของทุกสิ่ง การสื่อสารถึงความเข้าใจกับสิ่งที่สงสัย สาเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยใช้ศิลปกรรมสร้างสรรค์นำกฎเกณฑ์เพื่อสังคมด้วยศาสตร์แห่งความรู้ในกระบวนการของการศึกษาถึงความจริง ความดี ความงาม การเข้าใจถึงคุณค่าของมนุษย์ การสร้างสรรค์สุนทรียศาสตร์นิยม การเพิ่มมูลค่าทางสังคมด้วยศิลปวัฒนธรรมของไทย”

มนุษย์ในแต่ละเชื้อชาติศาสนาล้วนมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เหมือนกัน เช่น ความดีใจ ความเสียใจ ความกังวลใจ ความประทับใจ ความทุกข์ระทม แต่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ความเชื่อ ความรู้สึกทั้งหลายนี้ สามารถถ่ายทอดมาเป็นภาษาดนตรีซึ่งถือเป็นภาษาสากล ที่มนุษย์ไม่ว่า เชื้อชาติศาสนาใดมีความสามารถในการรับรู้ได้ตรงกันในเรื่องความหมายต่างๆ ดังที่ทางดนตรี เพื่อสะท้อน คติธรรมจากเรื่องราวของ “พระมหาชนก”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างผลงานการประพันธ์ดนตรีประกอบการแสดงในโครงสร้างแบบอุปรากร
2. เพื่อสร้างเอกลักษณ์และแบบแผนประพันธ์ดนตรีแนวใหม่ในการผสมผสานดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก
3. เพื่อแนะนำรูปแบบการประพันธ์ดนตรีแนวใหม่จากวรรณกรรมไทยที่สามารถเป็นแบบแผนในการสร้างงานศิลปกรรมของชาติ

ขอบเขตของการวิจัยสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลง

1. เป็นบทประพันธ์อุปรากรชนิดภาษาไทย “พระมหากษัตริย์” ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงได้นำเสนอเรื่องราวจากบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 2. เป็นบทประพันธ์ในลักษณะวงออร์เคสตราประกอบด้วยนักดนตรี 52 คน วงดนตรีไทยประกอบด้วยนักดนตรี 8 คน และวงขับร้องประสานเสียงประกอบด้วยนักร้อง 20 คน
 3. กำหนดความยาวของผลงานประพันธ์ประมาณ 50 นาที โดยแบ่งเป็น 4 องก์ ระยะเวลาในการทำการวิจัย
- ใช้เวลา 3 ปี 1 เดือน โดยมีการศึกษาข้อมูล เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2553 ถึงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

แผนและวิธีดำเนินการวิจัยสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงซึ่งได้กำหนดขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดแนวความคิดหลักของการสร้างสรรค์ผลงาน การประพันธ์เพลงจากวรรณกรรมที่มีเรื่องราวสะท้อนสังคม
2. กำหนดโครงร่างเนื้อเรื่องจากพระมหากษัตริย์และการสร้างสีสันของเสียงเครื่องดนตรีในแต่ละองก์
3. กำหนดให้มีเครื่องดนตรีไทย นักร้องประสานเสียง และวงออร์เคสตรา เพื่อสร้างสีสัน ความหลากหลายทางเสียงของบทประพันธ์เพลงในแต่ละองก์
4. ใช้รูปแบบสังคีตลักษณะของตะวันตกโดยมีความสัมพันธ์กับเรื่องราว นอกจากนี้ได้นำเสนอ ความเรียงในภาษาไทยมาผสมผสานไว้ในผลงานการประพันธ์ ได้แก่ บทอาศิรวาท-

ราชสุคติ บทเสภา บทเพลง ร้องเป็นภาษาไทย เพื่อสื่อความหมายในบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก”

5. ประพันธ์ทำนองและคำร้อง โดยจินตนาการจากวรรณกรรม

6. เรียบเรียงดนตรีที่มีเอกลักษณ์ โดยการนำเอาเครื่องดนตรีไทย ใช้เนื้อร้องภาษาไทย การร้องโดย ไม่มีเนื้อร้องในแบบดนตรีตะวันตกด้วยวงออร์เคสตรา นำเสียงสังเคราะห์ จากเครื่องดนตรีไฟฟ้า ตัวอย่างเช่น ซินธิไซเซอร์ กีตาร์เบสไฟฟ้า มาผสมผสานไว้ในบทประพันธ์นี้

7. ปรับแก้ไขขั้นตอนจากภาพรวมของความคิดสร้างสรรค์ การจินตนาการจากเรื่องราว เสียงที่ได้ยิน แนวทางในการประพันธ์ของตนเอง

8. สร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้การแสดงจริงมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลงานในจินตภาพ

โหมโรง (Overture) ดนตรีบรรยายถึงการดำเนินความเพื่อเป็นการนำเข้าสู่เรื่องราวของ “พระมหาชนก” ด้วยบทเสภา บททศิรราชสุคติ การผสมผสานดนตรีร่วมสมัย เพื่อนำเสนอแนวทางการปฏิบัติตน จากแง่คิดในเรื่องราว ผู้ประพันธ์มีการเสนอแนวคิดที่ผสมผสานศาสตร์ต่างๆ สร้างไว้ในผลงานการประพันธ์เพลง สื่อความหมายในความสัมพันธ์จากสาระสำคัญของเรื่อง “พระมหาชนก” เพื่อสร้างเอกลักษณ์ในผลงานประพันธ์ชุดนี้ ซึ่งแตกต่างจากโหมโรงของดนตรีตะวันตกที่เน้นการบรรเลงเพียงอย่างเดียว

อาศิรวาทราชสุคติ

ประพันธ์โดย : วินัย ภู่อะหงษ์

ข้าแต่มหाराชนวามินทร์	องค์อัครศิลปิน	ทรงศิลป์ทรงศาสตร์วิศิษฐ์
เปรี๊ยะปราชัยศาสตร์พิพิธ	ประยุตต์ผองวิหัช	เลิศด้วยพระราชปฏิภาณเกิด
ประโยชน์หลายหลากมากประมาณ	อวยสุขทุกสถาน	นารายณ์รื้อนารัฐพัฒนา
ด้านศิลป์เชียวชินนาน	ในทุกสาขา	เพ็ญพระอัจฉริยภาพมากมี
จิตรกรรม วรรณกรรม ดนตรี	หุ้มชั้นชีวิ	ด้วยเพลงพระราชนิพนธ์
ผองนิพนธ์วรรณกรรมนำชน	ดำเนินโดยดล	ดูแลแห่งปรีชาญาณ

คาบนี้ศุภมมงคลกาล	ข้าฯ ขอพระราชทาน	อัญเชิญพระราชนิพนธ์
“พระมหาชนก” ขุบล	จำนองโดยกล	ตระการด้วยนาฏยลีลา
ขอเดชพระธรรมภิบาล	อธิกปัญญา	พระราชทานพระเมตตาคุ้มครอง
แก่การทุกการสำนอง	เที่ยงในครรลอง	สัมฤทธิ์ที่จิตมุ่งหมาย
เฉลิมพระเกียรติองค์พระภาสาย	พูนพระยศแผ่ผาย	จบสกลด้าวแดนไพศาล
ทรงพระเกษมสำราญ	ไร้พองพิษพาน	จตุรพิภพชัยไพบุลย์ เทอญฯ

บทเสภาพระมหาชนก “แสงสว่างแห่งวิชา”

ประพันธ์โดย : ศ.ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ

แม่น โลกหล้าวิชาโมหจริต	ดวงจิตจักมีดับและสับสน
โลก โกรธ หลง ชีวติจิตผจญ	วิฤตคนวิฤตโลกโสภณวันคร
ทุกขล้าปากยากแค้นแสนเข็ญ	เพียรบำเพ็ญบารมีมิหวน
กล้าแกร่งวิริยะอนกอนันต์	จากความฝันสู่ความจริงอันยิ่งใหญ่
แสงสีทองส่องสาดฟากฟ้ากว้าง	มาร่วมสร้างความดีมิหวนไหว
สู้ สู้ สู้ เพื่อคุณธรรมประจำใจ	โลกเกรียงไกรด้วยวิชาฟ้าสีทอง

ซิมโฟนีอุปรากร “พระมหาชนก” ผู้ประพันธ์มีแนวคิดในการสร้างผลงานในแต่ละองค์โดยการ นำวัตถุดิบจากเรื่องราวมาใช้ในการสร้างสรรค์เป็นทำนอง และเรียบเรียงดนตรีในรูปแบบของกลุ่มเสียงต่างๆ เพื่อสร้างบรรยากาศในการเล่าเรื่องราว

องค์ 1 อำนาจแห่งพระบารมี

การดำเนินความ (Recitative Aria) ดนตรีบรรยายถึงการดำเนินความถึงการต่อสู้ เพื่อสื่อถึงนัยสำคัญในการสะท้อนเรื่องราวของพระมหาชนก

เนื้อร้องที่เป็นแก่นความคิดหลัก

ประพันธ์โดย : กมลศักดิ์ สุนทนนท์ ปิติ ถิรมเจริญ รุจิภาส ภูษัญญณฤภัทร

ดังเปลวเทียนแสงธรรม
ที่คอยน้อมนำจิตใจ เดินมุ่งไปสู่ฝันสีทอง
จดจำในถ้อยคำเพื่oman้อมนำจิตใจ
โลกสดใสด้วยใจงดงาม

องค์ 2 ความศรัทธาแห่งพระมหาชนก

เนื้อร้องที่เป็นแก่นความคิดหลัก

ประพันธ์โดย : พงศธร แก้วสุข รุจิภาส ภูษัญญณฤภัทร

การเดินทาง ทางที่แสนยาวไกล ออกเดินไปสู่ยังแผ่นดินแดนกว้างใหญ่
จุดหมายนั้นยังไม่เห็นเท่าไร แต่มีใจเป็นเหมือนเข็มทิศเพื่อนำไปสู่
ด้วยศรัทธาของฉันขอก้าวเดินต่อไป แม้จะยังห่างไกลแต่ใจจะยืนยัน
ด้วยศรัทธาที่มีด้วยความเพียรที่ทำ เพื่อตั้งใจจะนำ ตัวของฉันไปยังถึงปลายทางนั้น
ดวงตะวันส่องแสงธรรมนำไป เหนื่อยเพียงใดใจของฉันจะยังยืนหยัด
อธิษฐานขอฟ้าช่วยบันดาล ส่องนำทางให้ฉันได้พบใจตน
การเดินทาง เพื่อค้นหาใจตน จิตใจคนหาว่าตั้งใจจริงไม่หวั่น
สิ่งใดใดที่เห็นแสงเลือนราง แต่สักวันจะเพิ่มความชัดเจนขึ้นมา ดังที่ไฟ

ความมหัศจรรย์ (Miracle) คนตรีบรรยายถึงความอัศจรรย์แห่งอารยธรรม เพื่อสื่อถึงความสมบูรณ์พูนสุขและใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

ความเพียร (Perseverance) คนตรีบรรยายถึงความอดสาหะ เพื่อสื่อการก้าวสู่ความสำเร็จ ซึ่งบทเพลงนี้จะอยู่ในช่วงที่พระมหาชนกกำลังกราบลาพระมารดา เพื่อออกเดินทางไกลโดยการล่องเรือไปค้าขายที่สุวรรณภูมิ

อริยมรรค (Recitative “Ariyamak”) ในบทเพลงบรรยายถึง “ความเพียรที่ถูกต้องเป็นธรรมและพึงประสงค์นั้น คือความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไปและระวังป้องกันมิให้

เกิดขึ้นใหม่อย่างหนึ่ง ต่อการปฏิบัติตนปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตนตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าวประโยชน์ และความสุขกับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีงามให้บังเกิดขึ้น และระวังรักษามิให้เสื่อมสิ้นไป อย่างหนึ่งความเพียร ทั้งสองประการนี้ เป็นอุปการะอย่างสำคัญที่จะบังเกิดขึ้นพร้อม ทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม” (พระราชดำรัส พระราชทานในพิธีกาญจนาภิเษก ทรงครองราชย์ ครบ 50 ปีพ.ศ.2539)

การเดินทาง (Journey) บทเพลงบรรยายถึงเรื่องราวการเดินทางแห่งความเพียรในการบำเพ็ญบารมี ความแกล้วกล้าไม่เกรงกลัวอุปสรรค สู่ถึงความพยายามบากบั่นอดทนเพื่อความก้าวหน้า ตลอดถึงการไม่ทอดทิ้งธุระหน้าที่ความรับผิดชอบ

ความซื่อสัตย์ (Integrity I) ดนตรีบรรยายถึงอารมณ์ของการข่มใจต่อกิเลสในการทำ ความดี ซึ่งเป็นคุณธรรมความซื่อสัตย์

ความสังเวช (Pathetic) ดนตรีบรรยายถึงความสังเวชที่เกิดขึ้นภายในจิต และการต่อสู้เพื่อความรอดพ้นจากอันตรายในท้องทะเล ความเพียรจากการว่ายน้ำ 7 วัน 7 คืน

วันแห่งชัยชนะ (Day of Victory) ดนตรีบรรยายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกเหตุการณ์ต่างๆ ของทุกๆ ชีวิตที่ไม่่ว่าจะมีทุกข์หรือว่ามีสุข บทเพลงต้องการสื่อให้เห็นว่า หากเรามีความศรัทธาในสิ่ง ที่ทำก็จะทำให้ผ่านอุปสรรคนั้นๆ ไปได้

องค์ 3 ปริสนาแห่งธรรม

เนื้อร้องที่เป็นแก่นความคิดหลัก

ประพันธ์โดย : พงศธร แก้วสุข รุจิภาส ภูษัญญณฤภัทร

ก็ในผลย่อมมีเหตุ ไม่ว่าทุกข์หรือว่าสุข
 สิ่งเหล่านั้นย่อมมีเหตุมีที่มา
 เปรียบก็คล้ายดังคำบอก ว่าในพองชีวิตคน
 หลุดไม่พ้นไปจากห่วงกรรม
 รู้รู้ สิ่งใดนั้น ที่ทำไว้ดีร้ายก็ตามแต่ ผลนั้นไม่ไปไหน
 และสุดท้ายนั้นคงหวานกลับคืน
 สิ้นถึงความสำเร้นั้นต้องเริ่มกระทำ

เพราะสิ่งใดก็ตามไม่ได้มาจากวิงวอน
 ขอคิดไว้ก่อนและเชื่อที่จะทำ
 เพราะสิ่งที่ได้ทำนั้นต้องสำเร็จแน่นอน

ความซื่อสัตย์ (Integrity II) คนตรีบรรยายถึงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ เพื่อสื่อถึงการข่มใจต่อกิเลสในการทำความคิด ความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญในการดำเนินชีวิต

ความอดทนอดกลั้น (Resistance) คนตรีบรรยายถึงอารมณ์ของความข้อนแย้งในความอี้อัดใจ ความโล่งใจ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นอยู่ภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งต่างก็มีสาเหตุ ที่มา และผลที่เกิดตามมาทั้งสิ้น

ความซื่อสัตย์ (Integrity III) คนตรีบรรยายถึงอารมณ์ของการข่มใจ เป็นข้าเตือนสติของตนเองต่อกิเลสในการทำความคิด ความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นจินตภาพของผู้ประพันธ์ในการสะท้อนเรื่องราวของพระมหาชนก

ความสงสัย (Anxiety) คนตรีบรรยายถึงความจริงของความรู้และความไม่รู้ จึงทำให้เกิดมีกระบวนการศึกษาวิชาให้เกิดความกระจ่างรู้ จะได้ไม่หลงมัวเมา การยึดมั่น คุณธรรมความดี การแบ่งปัน เพื่อนำสู่แสงสว่างแห่งความสุข

องค์ 4 ทศพิศราชธรรม

เนื้อร้องที่เป็นแก่นความคิดหลัก

ประพันธ์โดย : กมลศักดิ์ สุนทนนท์ ปิติ ลิ้มเจริญ รุจิภาส ภูษัญญนฤภัทร

ถ้าเชื่อในคุณความดี แบ่งรักให้กันและกัน
 ดอกไม้ก็งอกจะบานในจิตใจ โลกนี้คงงามกว่าเก่า
 บนฟ้ามีดาวประกาย หัวใจก็ใสสว่าง

ฟ้ามีดหม่น เพราะคนชั่ว โลกมีดมัวเพราะคนเมา
 หลงทางผิด ชีวิตหมองเศร้า ปวดร้าวและสับสน

ขอให้ความรักคืนกลับมา อยากให้น้ำตาเหือดหาย มีแต่หัวใจให้กัน
 ขอให้ความหลงพลันสลาย ให้ความโลภอันชั่วร้าย จงวอดวายไปให้สิ้น
 รักยิ่งใหญ่ ที่ใดมีรักย่อมมีสุข ได้ร่วมเงาแสงธรรมส่องทาง

และทรงรำลึกได้ว่านางมณีเมขลาเคยสั่งให้พระองค์ตั้งมหาวิชาลัยจึงได้ปรึกษากับ
 พรหมณ์ ในที่สุดได้ตั้งปุทะเลยมหาวิชาลัยขึ้น เพื่อให้คนเป็นคนดีมีสติปัญญาโดยรำลึกว่า
 ขณะที่ทรงว่ายน้ำในมหาสมุทร ทั้ง 7 วัน 7 คืนนั้นมีปุทะเลยมหาวิชาลัยมาช่วยหนุนพระบาท ตั้งแต่นั้น
 มาพระโพธิสัตว์ก็ทรงบำเพ็ญทศพิธราชธรรม ได้อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ทรงถวายทานแด่
 พระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายและทำการสงเคราะห์พสกนิกรที่ตกทุกข์ได้ยาก ทำให้กรุงมิลินทร
 เจริญรุ่งเรืองมั่งคั่งและมั่นคง

เนื้อร้องที่เป็นแก่นความคิดหลัก

ประพันธ์โดย : พงศธร แก้วสุข รุจิภาส ภูธนัญญฤทธิ์

อยู่ในแดนแห่งนี้ แสงสีทองนำส่องไกล
 เหล่าประชาชนชาวไทยทั่วฟ้า น้อมนำทำความดี
 ทรงในทศพิธราชธรรม บ้านเมืองเราร่มเย็นเพราะพระบารมีจนวันนี้
 ทรงในทศพิธราชธรรม บ้านเมืองเราร่มเย็น มาถึงทุกวันนี้จนวันนี้

รับรู้จดจำ ย้ำลึกจิตใจ เรามีเพราะใครทรงทำเพื่อเรา
 หลายครั้งผ่านมา ทุกข์ร้อนผ่านเบา ภัยร้ายบรรเทาเพราะท่านดูแล
 ภูมิใจเสมอที่ได้เกิดมา บนแผ่นดินนี้ที่เราต้องภูมิใจ
 อยู่ในใต้บารมีปกอยู่ เป็นเวลาเนิ่นนานเพียงใดพอทำให้เรา

เราขอที่จะตอบแทนสักครา ถ้าวินบนพื้นแผ่นดินจะขอมุ่งทำสิ่งดี
 ขอตั้งปณิธานเอาไว้ทดแทนคุณของชาติไทย
 ให้สมที่เกิดและโตบนแดนขวานทอง
 เราขอทำดีเพื่อบ้านของเราแบบอย่างในหลวงท่านทำทรงให้ปวงชนเรื่อมา

แม้จะเหนื่อยก็เพียงแต่คิดถึงฤทธิ์ที่เพราะมันทำ

ขอความเพียรที่เคยเห็นมาจากพ่อเป็นแบบนำ

วิธียะ (Recitative “Wiriyak”) คนตรีบรรยายถึง "การทำความดีนั้น สำคัญที่สุดอยู่ที่ตัวเองผู้อื่นไม่สำคัญ และไม่มี ความจำเป็นอันใดที่จะต้องเป็นห่วงหรือต้องรอคอยเขาด้วย เมื่อได้ลงมือลงแรงกระทำแล้ว ถึงแม้จะไม่มีใครร่วมมือด้วยหรือไม่ก็ตาม ผลดีที่จะต้องเกิดขึ้นแน่นอน" (พระบรม ราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20 ตุลาคม 2520)

การฉลองชัยชนะ (Triumphant) คนตรีบรรยายถึง การน้อมนำในคำสอนเพื่อสะท้อนภาพแห่งความจงรักภักดี ความภาคภูมิใจ รักแผ่นดินไทย ซึ่งเป็นการฉลองชัยชนะที่ยิ่งใหญ่ที่เกิดจากภายในจิตใจด้วยหัวใจของชาวไทย

การเดินทาง (Recitative “Journey”) คนตรีบรรยายเพื่อสื่อถึงการกระทำว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดที่เป็นแก่เราในวันนี้ ย่อมมีต้นเรื่องมาก่อน ต้นเรื่องนั้นคือเหตุ สิ่งที่ได้รับคือผล และผลที่ท่านมี ความรู้อยู่ขณะนี้ จะเป็นเหตุให้เกิดผลอย่างอื่นต่อไปอีก ดังนั้นที่พูดกันว่าให้พิจารณาเหตุผลให้คั่นกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ให้พิจารณาการกระทำ หรือ กรรมของตนให้คั่นตนเอง (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทาน ปริญญา บัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8 กรกฎาคม 2539)

ความศรัทธา (Faith) คนตรีบรรยายถึงความศรัทธา ซึ่งเป็นความเชื่อในผลแห่งการกระทำ ในเนื้อหาของบทเพลงมีเนื้อร้องเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการที่จะบรรลุเป้าหมายของความสำเริง

ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอโดยเน้นจากเนื้อเรื่องของวรรณกรรมเป็นหลักและได้มีการแบ่งเป็นช่วงดังนี้

แนวคิดในเชิงบูรณาการผสมผสานในการสร้างสรรค์

การแบ่ง องค์	ฉาก	เนื้อเรื่องพระมหาชนก	การสื่อความหมายของ บทเพลง	การเลือกสื่อร่วม สมัย
ช่วงเริ่ม	เวที	เกริ่นนำเข้าสู่เรื่องราวในความจริง ใน การกระทำนำสู่ความงามของจิตใจ ในความสุขในการดำเนินชีวิตความ เพียร	การดำเนินความ นำสู่ สุนทรีภาพด้วยการ ผสมผสาน บทเสภา และบทพิธีวาทราช สดุดี	วีดีโออาร์ท
องค์ที่ 1	มิลิลา นคร	พระอริราชชนกได้ทรงตั้งจงจำพระ โปลงนจากการต่อสู้พระอริราชชนก สิ้นพระชนม์ในสนามรบ ขณะนั้น พระเทวีที่กำลังทรงครรภ์ จึงเสด็จ หนี และมีพระประสูติกาล “มหา ชนกกุมาร”	สะท้อนแนวคิด คติ ธรรมจากรื่องราวของ พระมหาชนก	อนิเมชั่น ภาพเคลื่อนไหว
องค์ที่ 2	นครกาล จำปาละ	ระหว่างทางในมหาสมุทร เกิดเรือ ล่ม พระมหาชนกว่ายน้ำใน มหาสมุทร 7 วัน 7 คืนจนได้พบนาง มณีเมขลา มณีเมขลาได้อุ้มพระมหา ชนกไปส่งยังมิลิลานคร	- ความมหัศจรรย์ - ความเพียร - อริยมรรค - การเดินทาง - ความซื่อสัตย์ - ความสังเวช - วันแห่งชัยชนะ	การวาดทราย และ อนิเมชั่น ภาพเคลื่อนไหว
องค์ที่ 3	มิลิลา นคร	พระโปลงนได้สวรรคต เสด็จขึ้น ครองราชย์และอภิเษกกับสิวลีเทวี ทรงไขปริศนาต่างๆ ได้	- คนตรีบรรเลง - ความซื่อสัตย์ - ความอดทนอดกลั้น - ความซื่อสัตย์ - ความสงสัย	อนิเมชั่น ภาพเคลื่อนไหว
องค์ที่ 4	มิลิลา นคร	พระมหาชนกทรงครองราชย์และ ทรงประทับบนคอช้างเพื่อ ทอดพระเนตรอุทยาน ได้เสวย	- ความวิริยะ อุตสาหะ - การฉลองชัยชนะ - ความศรัทธา	การวาดทราย และ อนิเมชั่น

		มะม่วงในผลรสชาติดีร่อย ทำให้ อุปราชลงมาต่างก็แย่งเก็บผลมะม่วง อย่างวุ่นวาย จนต้นมะม่วงนั้น การ ตั้งปุทะเลยมหาวิทยาลัย		ภาพเคลื่อนไหว
--	--	--	--	---------------

การจัดระบบเสียงและการประสานเสียง

ในการจัดการแสดงงานประพันธ์นี้มีแนวคิดในการผสมผสานเครื่องดนตรีในรูปแบบวงออร์เคสตรา ขั้วร้องประสานเสียง วงดนตรีไทย การขับเดี่ยว การขับร้องสองคน และบทในการบรรยายความตามเรื่องราว และตลอดถึงการกำหนดเสียงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในบทประพันธ์นี้ให้อยู่ในการบันทึกโน้ตปกติบนสกอ์เพลง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการฝึกซ้อมและการแสดง

สรุปผลวิทยานิพนธ์/ภาพรวมของการบทประพันธ์เพลง

1. เป็นผลงานสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ที่ใช้ภาษาทางดนตรี (Music Language) เพื่อสะท้อนเรื่องราวมีการผสมผสานรูปแบบของอุปรากรตะวันตกตามรสนิยมของผู้ประพันธ์ โดยนำเครื่องดนตรีไฟฟ้าในการใช้เสียงสังเคราะห์ เช่น ซินธิไซเซอร์ กีตาร์เบสไฟฟ้า และผู้ประพันธ์กำหนดให้มีการใช้เสียงเอฟเฟกต์ (Sound Effect) ประกอบการแสดงตลอดเรื่องเพื่อเป็นการสร้างเสริมสุนทรียะประกอบการแสดงวงออร์เคสตรา วงขับร้องประสานเสียง การแสดงนาฏลีลาพร้อมสมัย และในแบบสื่อร่วมสมัยรูปแบบต่างๆ

2. การใช้ภาษาไทยเป็นคำร้องและในบางช่วง จะใช้เสียงร้องเพียงคำเดียวเพื่อสื่อความหมายนัยสำคัญในเรื่องตัวอย่างคำร้องคำว่า “ธรรม” หมายถึง การกระทำต่างๆ ในการละทิ้งธรรมะที่พระพุทธองค์สอนไว้ในการสร้างความคิด มีการการร้องในแบบเสียงสั้นๆ แสดงถึงความอัดอั้นภายในจิตใจของมนุษย์ “เสียงยาว” แสดงถึงความโล่งสบายภายในจิตใจ ผู้ประพันธ์มีแนวคิดที่จะทดลองใช้การย้ายบันไดเสียง เพื่อให้มีความน่าสนใจในการติดตามและใช้แนวทำนองเพลงเนื้อร้องที่ง่ายต่อการจดจำ ผู้ประพันธ์ได้นำบทเสภา บทอาศิรวาทราชสดุดีมาใส่ไว้ในผลงานประพันธ์ชุดนี้ ซึ่งการร้องในส่วนนี้ผู้ประพันธ์จะไม่เน้นให้เสียงตรง

(In Tune) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้แสดงขับร้องได้แสดงความสามารถการร้องในแบบของตนเอง หรือตลอดถึงชาวต่างชาติที่ไม่ถนัดภาษาไทยก็สามารถร้องได้

3. แนวคิดแรงบันดาลใจข้อมูลพื้นฐานพระมหากษัตริย์หนึ่งในทศชาติชาดกของพระพุทธเจ้าเป็นชาดก มีการบำเพ็ญเพียรเป็นบารมีหรือมีวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่ง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียบเรียงเนื้อเรื่องของมหากษัตริย์ชาดกให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน ทรงเรียบเรียงเสร็จสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ.2531 ผู้ประพันธ์ได้สร้างสีสันของเสียงและกำหนดโครงสร้างของการประพันธ์สร้างสรรค์แนวทำนองให้เกิดความไพเราะงดงาม มีลักษณะจังหวะหลายรูปแบบ ผสมผสานทำนองหลายแนว (Polyphony) ในรูปแบบดนตรีพรรณนา (Program Music) จะเห็นได้ว่ามีเทคนิคการใช้โมทีฟในแบบมีทำนองหลัก (Leitmotif) มีบทร้อง (Libretto) เป็นภาษาไทย ในบทเพลงตามแบบของอุปรากรทั่วไปที่มักใช้เพื่อแสดงถึงอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ และมีฉากเป็นการบรรยายความสัมพันธ์ของเรื่องราวในแต่ละองก์ (Episode)

4. ขั้นตอนหลักการประพันธ์ มีการกำหนดเรื่องราวเป็นองก์ หลังจากนั้นกำหนดวัตถุดิบของเครื่องดนตรีตามอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ มีการกำหนดจุดเปลี่ยนแปลงของดนตรีซึ่งได้พัฒนาขึ้นโดยให้ มีความสัมพันธ์โดยมีนัยสำคัญมาจากเรื่องราวของพระมหากษัตริย์

ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่การใช้ประโยชน์

ในเชิงสังคมเป็นการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบของดนตรีเชิงพรรณนา เพื่อสื่อให้เกิดจินตนาการในเรื่องราวพระมหากษัตริย์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดัดแปลงมหากษัตริย์ชาดก ให้มีความเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน เน้นเรื่องของ การบำเพ็ญเพียรที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การไม่ละเว้นต่อการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งจะสะท้อนคตินิยมวิริยบารมีอันจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ โดยใช้งานศิลปกรรมสร้างสรรค์นำกฎเกณฑ์สังคมด้วยศาสตร์แห่งความรู้ กระบวนการ คุณค่าของมนุษย์ การสร้างสรรค์สุนทรียศาสตร์นิยม เพื่อเพิ่มมูลค่าทางสังคมด้วยศิลปวัฒนธรรมของชาติผสมผสานกับศิลปวัฒนธรรมสากล

การเผยแพร่ผลงานเชิงประจักษ์

1. จัดแสดงผลงานการประพันธ์เพลงคุณิพนธ์ ชิมโฟนีอุปรากร “พระมหาชนก” วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ 2556 ณ หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 รอบ การแสดง

2. จัดแสดงผลงานเนื่องในวโรกาสวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี โดยวงดุริยางค์ชิมโฟนีออร์เคสตราแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วยการแสดงนาฏลีลาร่วมสมัย วันศุกร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 เป็นรอบเสด็จพระราชดำเนินฯ และรอบประชาชน ระหว่างวันที่ 5-12 กุมภาพันธ์ 2554 จำนวน 10 รอบการแสดง ณ หอดนตรีและศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

3. เข้าร่วมแสดงผลงานการประพันธ์ในงานประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ (Chula International Music Composition Forum 2011)

4. จัดการแสดงขึ้นในวโรกาสเฉลิมฉลองครบ 9 รอบ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดย วงดุริยางค์ชิมโฟนีออร์เคสตราแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประกอบสื่อร่วมสมัย ระหว่าง วันที่ 16-18 มีนาคม 2555 จำนวน 9 รอบการแสดง ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 1 จัดการแสดงขึ้นในวโรกาสเฉลิมฉลองครบ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยวงเดอะฟีโนมินอน ฟิลาฮาร์โมนิก ออร์ส (The Phenomenon Philharmonic Chorus) ณ หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2 เข้าร่วมแสดงผลงานการประพันธ์ในงานประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ ปี 2554
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แสดงโดยวงเดอะฟิโนมินอน ฟิลาฮาร์โมนิค คอรัส
ณ หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองครบ 9 รอบ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
โดยวงดุริยางค์ซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 4 เนื่องในวโรกาสวันสมเด็จพระรัตนราชสุทาสยามบรมราชกุมารี โดย วงดุริยางค์-ซิมโฟนีออร์เคสตราแห่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ หอดนตรีและศิลปะการแสดง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาพที่ 5 การบันทึกภาพการแสดงผลงาน ซิมโฟนีอุปรากร “พระมหาชนก” ในวโรกาสเฉลิมฉลองครบ 84 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยวงเดอะฟิโนมินอน ฟิลาฮาร์โมนิก ณ หอแสดงดนตรี อาคารศิลปวัฒนธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *ทฤษฎีดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกศกะรัต, 2552.
- _____. *สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกศกะรัต, 2553.
- _____. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางคศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกศกะรัต, 2552.
- ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. *การประพันธ์เพลงร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- _____. *อรรถาธิบายและบทวิเคราะห์เพลงที่ประพันธ์โดย ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. *สังคีตนิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ฟรานซิส นันตะสุคนธ. *สาวตรี: โอเปร่า (OPERA: SAVITRI)*, 2550; 215 หน้า.
- ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. *บทพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรื่อง พระมหาชนก*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2552.
- สตีเฟน รัตน์เรือง. *อลังการอุปรากร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- อุทัย สินธุสาร. *อุปรากรเอกของโลก*. กรุงเทพมหานคร: อาศรมศิลป์และศาสตร์, 2527.
- Anne, Ross. *Opera Guide*. London: Thames and Hudson, 1964.
- Martiral, Singher. *An Interpretive Guide to OPERATIC ARIAS*. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1983.
- White, John David. *The Analysis of Music*. Englewood Cliffs, NJ: The Scarecrow Press, 1984.